

Indholdsfortegnelse

Forord	11
Kapitel 1. Kontrahering af fælles optimering – Partneringsaftaler – i et komparativt og spilteoretisk perspektiv	13
<i>Af Christina D. Tvarnø</i>	
1. Introduktion.....	13
1.1. Indledende definitioner	13
2. Partneringaftalens parter og bindende virkning	14
3. Partnering – en flerparts aftale.....	16
4. Rammeaftale eller fuldkommen aftale	17
5. Partneringaftalens formål.....	19
6. Gennemsigtighed og åbne regnskaber.....	19
7. Behovspecifikationer i partneringaftalen i Danmark og UK	20
8. Incitamentsaflønning af parternes opfyldelse	22
9. Ændring af kontraktadfærd i økonomisk og spilteoretisk perspektiv	23
10. Konflikt og partnering	30
11. Afsluttende bemærkninger	34
Kapitel 2. An economic analysis of EU trademark law; the role of the average consumer in trademark infringement between two confusingly similar trademarks	37
<i>Af Rasmus Dalgaard Laustsen</i>	
1. Introduction	37
2. EU trademark law	40
2.1. Background in brief	40
2.2. The average consumer – what does the legislation say?.....	41
3. Trademarks as property	42
4. Trademarks and the lowering of consumer search costs	44

Indholdsfortegnelse

5.	Consumer search costs for different product markets in physical and online market places	47
5.1.	Consumer search costs for different product markets.....	47
5.2.	Consumer search costs in physical and online market places....	49
5.3.	Trademarks on different products sold in different markets.....	51
5.4.	Summary	53
6.	The CJEU's application of the average consumer; overall considerations.....	54
6.1.	The rationale of trademarks	54
6.2.	The average consumer – real or fiction?	55
6.3.	Is the average consumer in fact average?	56
6.4.	The average consumer and the global appreciation test	57
6.5.	Average consumer and the level of attention	58
7.	The CJEU's application of the average consumer in the online environment	59
8.	Bringing more policy into EU trademark law	62
9.	Conclusion	64
	Kapitel 3. That effect does regulation have on the culture of banks ..	65
	<i>By David McIlroy</i>	
1.	Abstract	65
1.2.	1.2. The effect of the Financial Services Act 1986 on the culture in banks.....	66
1.2.	1.2. The effect of the Financial Services and Markets Act 2000	68
2.	Exploiting the detailed rules	69
2.1.	2.1. Interest rate swap mis-selling: ignoring the detailed rules.....	71
2.2.	2.2. The LIBOR Scandal: disregard for the rules.....	73
2.2.1.	2.2.1. Other factors	75
2.3.	2.3. Markets as a-moral	77
3.	The efficient market hypothesis	78
3.1.	3.1. Remedies	80
3.1.1.	3.1.1. Regulating the behaviour of banks and bankers	80
3.1.1.1.	3.1.1.1. The approved persons regime	80
3.2.	3.2. The Senior Managers Regime	83
4.	The cultural question	85
5.	Conclusions	86

Kapitel 4. Where do we stand on discounts? – A Danish perspective	89
<i>Af Christian Bergqvist</i>	
1. Discounts and competition law	90
2. Discounts and competition law – doctrines and sub doctrines	92
3. The concept of abuse and discounts	94
4. Loyalty discounts and surrogates	97
4.1. Pure loyalty discounts	103
4.1.1. When to consider foreclosure plausible?	105
4.1.2. When size matters – super dominance and quasi-monopolies.....	112
4.2. Mixed bundling	113
4.3. Quantum discounts.....	114
4.3.1. Quantum discounts, economics of scale and quasi-monopolies.....	116
4.4. Selective price cuts and discounts	118
4.5. Defensive discounts	119
4.6. Summing up on loyalty discounts and the way forward.....	120
5. Discrimination.....	120
5.1. Discrimination and other forms of abuse	121
5.2. Unclear framework for the analysis.....	123
5.2.1. The principles can be extracted from the wording	124
5.3. Primary-line-discrimination – foreclosure of the primary market.....	129
5.3.1. A narrow window if foreclosure is plausible.....	130
5.3.2. Sectors with unusual cost structures	132
5.4. Second-line-discrimination.....	132
5.4.1. Discrimination of downstream trading parties	133
5.4.1.1. The requirements follow the general conditions	134
5.4.2. Preferential treatment of own interest.....	136
5.5. National based discrimination	137
5.6. The somewhat unclear approach on discriminatory discounts ..	138
Kapitel 5. Systemet i systemet ved siden af systemet	141
<i>Af Vibe Thimgaard Knoop</i>	
1. Indledning	141
1.1. Et tankeeksperiment med det frie marked som udgangspunkt ..	141
1.1.1. Hvorfor ikke anvende retsdogmatikken?.....	142
1.1.2. Arik lens opbygning	143
2. Den kommunale taksationskommission.....	143
2.1. Taksationssystemet	144

Indholdsfortegnelse

3.	Tilgang til information i de kommunale taksationskommissioner	145
3.1.	Adgang til kendelser truffet af den kommunale taksationskommission	145
4.	Den kommunale taksationskommission – et monopolorgan?	146
5.	Der træffes en kendelse.....	148
5.1.	Ønsket om information og hvilke informationer der er relevante	148
6.	Betydningen af manglende information om kommissionen og i kommissionen	151
6.1.	Asymmetrisk information.....	151
7.	Forskellige scenarier af asymmetrisk information i kommissionen..	152
7.1.	Scenarie I.....	152
7.1.1.	Resultat	154
7.2.	Scenarie II	154
7.2.1.	Resultat	155
7.3.	Scenarie III	155
7.3.1.	Resultat	156
8.	Sammenfatning	156
Kapitel 6. Naboyerstatning og vindmøller – et retsøkonomisk perspektiv.....		159
<i>Af Bent Ole Gram Mortensen</i>		
1.	Indledning	159
1.1.	Om opstilling af vindmøller.....	160
1.2.	Negative eksternaliteter	161
1.3.	Støtte til vindmøller	162
2.	Generelt om værditabsordningen	163
2.1.	VE-lovens og værditabsordnings formål.....	164
2.2.	Kort om anden reguleringen af vindmøller	165
2.3.	Hvilke anlæg omfattes	166
2.4.	Hvad erstattes gennem værditabsordningen?	166
2.5.	Hvem kan opnå erstatning?	167
2.6.	Fastsættelse af erstatning	167
3.	En undtagelse til den almindelige naboret	169
4.	Retsøkonomiske betragtninger	169
4.1.	Det samfundsøkonomiske hensyn	169
4.2.	Reduktion af markedsfejl.....	170
4.3.	Coase-teoremet og transaktionsomkostninger	171
5.	Afsluttende bemærkninger	172

Kapitel 7. Methodological differences between legal dogmatics and new institutional economics	175
<i>By Jacob Lyngsie & Kim Østergaard</i>	
1. Introduction	175
2. The comparative methodological analysis	178
2.1. The analytical level	181
2.2. The unit of analysis	183
2.3. Assumptions about actors' behaviour	187
2.4. The existence of transaction costs	193
3. Conclusion	196

Denne bog er omfattet af lov om ophavsret og må ikke videregives – herunder udlånes, sælges eller kopieres – i digital form.

Indholdet må alene anvendes af licenstagere i henhold til de til enhver tid gældende licensbetingelser.

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Forord

Rets- og kontraktøkonomi udgør det mest etablerede og udbyggede forskningsfelt i krydsfeltet mellem jura og økonomi. Moderne rets- og kontraktøkonomi har dog siden sin start i 1960’erne været forholdsvis fokuseret på den økonomiske analyse af retlige problemstillinger. Om end litteraturen også har indeholdt mere juridisk fokuseret forskning, har den alt overvejende tendereret en økonomisk tilgang. Det er således ikke underligt, at disciplinen også hovedsageligt har været drevet af bidrag fra økonomer. Klassiske spørgsmål såsom økonomisk rationale for erstatningspligt, reguleringen af positive/negative eksternaliteter osv. kan siges at udspringe fra et økonomisk perspektiv om at maksimere det økonomiske output. Nutidige bidrage til litteraturen er fortsat med hovedvægten på økonomiske perspektiver, men er også i stigende grad begyndt at anvende den juridiske metode proaktivt og inkorporere juridisk motiverede problemstillinger. Mere specifikt kan man tale om, at rets- og kontraktøkonomi i stigende grad er blevet et interdisciplinært forskningsfelt, herunder hvorledes juraen kan anvendes strategisk.

Foranlediget af den stigende juridiske tilgang til rets- og kontraktøkonomi afholdt Syddansk Universitet en nordisk forskerkonference i sommeren 2014 med fokus på en interdisciplinær tilgang til sammenkoblingen af økonomisk og juridisk teori. Konferencens mål lå i tilknytning til den klassiske rets- og kontraktøkonomiske tilgang, men indeholdte et bredere ønske om at belyse, hvorledes de to discipliner i sammenhæng kan indgå ligeværdigt. Således tilhørte de deltagende forskere ikke blot de klassiske fagmonopolære forskningsfelter (jura og økonomi), men også krydsfeltet mellem de to discipliner. Temaet for konferencen klarlagde, at bidrag som hovedvægt burde indeholde en reflekteret benyttelse af begge discipliner. Om end mere klassik rets- og kontraktøkonomiske analyser også var til stede, er det klart i skrivende stund, at konferencen bidrog væsentligt til udbredelsen af den interdisciplinære tilgang.

Selvom nordiske bidrage til den rets- og kontraktøkonomiske litteratur ikke er fuldstændig fraværende, har der historisk været en stærk amerikansk indflydelse. Denne indflydelse er selvfølgelig naturlig, givet forskningsfeltets oprindelse. Dog er etableringen af en stærkere tilstedeværelse af europæisk og i særdeleshed nordisk forskning ønskværdigt. Hvor andre forskningsfelter

Forord

har undergrupperet sig i nordiske forskningsfælleskaber, har forskningen inden for krydsfeltet mellem jura og økonomi ikke i samme omfang været føleskabssøgende. Konferencens sekundære mål var derfor at styrke opmærksomheden på den nordiske forskning, som bedrives.

Nærværende bog kan ses som produktet af begge ønsker; nemlig en koncis præsentation af interdisciplinær forskning, fremført af førende nordiske forskere. Bogen skal således ikke ses som et samlet værk med et klart defineret emnefelt, men som en antologi med bidrag fra forskellige disciplinære perspektiver og problemstillinger.

Bogens antologiske fremtoning fremstår dog heller ikke som følge af tilfældig sammensætning af bidrag fra de indbudte forskere. Alle de indeholdte artikler har gennemgået indholds- og problemstillingsmæssigt peer-review. Ønsket om at udfærdige en bog, som i sin helhed rummer de mange facetter, som interdisciplinær forskning, i krydsfeltet mellem jura og økonomi, består af, er således opnået i kraft af det gennemgående tema i alle artiklerne; nemlig forståelse for, hvordan økonomisk og juridisk tænkning i sammenhæng muliggør oplysning og perspektivering af problemstillinger. Modsat den fagmonopolære forskning, og i nogen udstrækning også klassisk rets- og kontraktøkonomi, er det forskningsmæssige perspektiv ikke entydigt fastlagt i nærværende fremstilling. Således vil nogle artikler udgå hovedsageligt fra et juridisk eller økonomisk perspektiv, og andre vil benytte begge i ligevægt.

Ønsket om at udbrede den interdisciplinære tilgang til problemstilling og samtidig synliggøre nordiske bidrag, fremstår derved af bogen i sin helhed. Selvom relevansen af enkelte kapitler for læseren sandsynligvis er motiveret af de konkrete problemstillinger, udspringer bogens overordnede relevans af ønsket om at styrke den fremtidige nordiske interdisciplinære forskning inden for jura og økonomi.

Tak til stud.merc.jur. Nicoline Hofman, SDU for hjælp med korrekturlæsning og opsætning af artiklerne. Ligeledes tak til forfatterne, der har bidraget og muliggjort denne antologi.

Endelig tak til Dreyers Fond for økonomisk støtte til udgivelsen.

Odense & Frederiksberg november 2015

Bent Ole Gram Mortensen

Jacob Lyngsie

Kim Østergaard

KAPITEL 1

Kontrahering af fælles optimering

Partneringsaftaler – i et komparativt og spilteoretisk perspektiv

Af professor Christina D. Tvarnø

1. Introduktion

Dette paper omhandler kontrahering af fælles optimering i partneringaftaler i byggebranchen i henholdsvis Danmark og Storbritannien. Formålet med dette paper er at analysere en række centrale bestemmelser i en dansk og en engelsk standard-partneringaftale og at sammenligne de to partneringaftalers indhold. Endvidere er hensigten med dette paper at forklare partneringaftalens særlede karakteristika ud fra spilteoretiske overvejelser. Partneringaftaler indeholder klausuler, der eksplisit definerer fælles optimering gennem bygherrens behov frem for krav; incitamenter frem for misligholdelsesbeføjelser; samarbejde, tillid, åbenhed om økonomien i projektet og incitamentsaflønning, i stedet for kontrol, misligholdelsesbeføjelser og risikostyring. Karakteristika, der samlet set adskiller partneringaftalen fra mere traditionelle aftaler, og som kan forklares ved hjælp af spilteoretiske overvejelser.¹

1.1. Indledende definitioner

Indledningsvis foretages tre kontraktuelle definitioner af den type partneringaftale, der er omfattet af analysen i dette paper. For det første betragtes partneringaftalen, der er omfattet af dette paper, som et alternativ til traditionelle aftaler, fordi partneringaftalen adskiller sig fra den traditionelle aftale i både

1. Se også Erhvervs- og Boligstyrelsen, Arbejdspapir om brug af workshops ved partnering, Projekt nye samarbejdsformer, oktober 2002, s. 5.

Kapitel 1. Kontrahering affælles optimering

form og indhold.² Dette understøttes af BYG's partneringaftale i kommentaren til § 3.1:

»ABR 89 og AB 92 er udformede med de traditionelle samarbejdsformer for øje. Den fuldt udbyggede partneringmodel, som er beskrevet her, afviger så meget herfra, at visse af bestemmelserne i ABR 89 og AB 92 ikke er egnede, og at man i det hele taget ved fortolkningen af de bestemmelser i ABR 89 og AB 92, der ikke eksplisit ændres, lægger vægt på de særlige forhold, der gør sig gældende ved partneringaftalen.«

For det andet omfatter dette paper bindende fler-parts-partneringaftaler, hvilket behandles nedenfor i afsnit 2 og 3. For det tredje omfatter dette paper alene partneringaftaler i byggebranchen.

2. Partneringaftalens parter og bindende virkning

Der findes mange forskellige former for samarbejdsaftaler, herunder partnerskabsaftaler, partneringaftaler, offentligt privat samarbejde mv. Dette paper omhandler private partneringaftaler, og udelukkende den type partneringaftale, der i form og indhold er beskrevet i Dansk Byggeris partneringkontrakt, BYG's³ partnering standardparadigme *Partnering i praksis* (fremover kaldet BYG's partneringaftale) og i den britiske standard partneringaftale (PCC2000).⁴ Såvel den britiske som den danske partneringaftale bygger på kriterier som fælles nytte,⁵ åbne regnskaber,⁶ samarbejde, tillid og åbenhed⁷ samt etablering af alternativ tvistløsningsprocedure.⁸

2. Christina D. Tvarnø, Partneringaftalens særlige karakteristika, UFR nr. 45, 8. november 2003 s. 366.
3. BYG: Partnering i praksis, Vejledning i partnering, 2. Udgave, 2005, <http://www.danskbyggeri.dk/files/Servicebutik/Love%20og%20regler/Byggeriets%20love%20og%20regler/Partnering/17124.partneringwebudgave05.pdf>.
4. PPC2000, amended 2008, ACA Standard Form of Contract for Project Partnering, Construction Excellence in the build environment, Construction Industry Council, ACA and Towers & Hammins LLP, 2008, udarbejdet af Dr. David Mosey.
5. Jf. punkt 6.2 i BYG's partneringaftale, 2005 og Erhverv- og Byggestyrelsens Vejledning i partnering, januar 2006, der henvender sig til bygherrer og bygherrerrådgivere, s. 9, samt Byggeriets evalueringscenter, State of the art Rapport, juni 2003 og Erhvervs- og Boligstyrelsen, Arbejdspapir om brug af workshops ved partnering, Projekt nye samarbejdsformer, oktober 2002, s. 5.
6. Se punkt 6.1 i BYG: Partnering i praksis, Vejledning i partnering, 2. Udgave, 2005.
7. Se punkt 2.1 i BYG: Partnering i praksis, Vejledning i partnering, 2. Udgave, 2005.
8. Se punkt 11 i BYG: Partnering i praksis, Vejledning i partnering, 2. Udgave, 2005.